

Mapový list č. 28

Mapa č. 36: Stavební vývoj Mariánských Lázní od první poloviny 19. století do druhé poloviny 20. století. Rekonstrukce mapy Tomáše Burda a Dany Fialové, kartografické zpracování Petr Bártík – Kateřina Čecháková. – Rekonstrukční mapa dokumentuje stavební vývoj lázeňského centra města od poloviny 19. století do první čtvrtiny 20. století s přesahem do začátku druhé světové války (1941). Zdrojem informací byly plány města z několika časových horizontů. Jako výchozí pak byl použit plán z roku 1857 (srov. plány z let 1853 a 1859 – mapový list č. 8, mapa č. 15, 16), dalším horizontem byl rok 1876 – plán Mariánských Lázní a okolí Otty Schindlera (srov. mapový list č. 9, mapa č. 17) a dále pak plán Mariánských Lázní z roku 1924 vydaný Josefem Uhrem (srov. mapový list č. 12, mapa č. 20), nejmladším podkladem pak byly situační plány města z let 1938 (srov. mapový list č. 13, mapa č. 21) a 1941. Stavební vývoj je zachycen v mapovém podkladu současných základních topografických map. Pro jednotlivé horizonty byly použity barevné vrstvy, pro zaniklé objekty pak příslušné šrafování. Rekonstrukční mapa se snaží zachytit stavební vývoj jednotlivých budov a jejich rozšiřování, což bylo vzhledem k rozsahu a měřítku mapy možné jen do určité míry. Můžeme sledovat postupné naplňování představ zastavovacích plánů z první poloviny 19. století. Prvním lázeňským domem se stal roku 1805 dům U zlaté koule, a práce na parkových úpravách v duchu anglického parku byly zahájeny roku 1817. Základní osa lázní byla dokončena již v roce 1876 (dokončení lázeňské kolonády v roce 1889). Období rozmachu města a výstavba řady veřejných budov se uskutečnila ještě do konce 19. století a stavební vývoj centra Mariánských Lázní byl v podstatě završen v období těsně před první světovou válkou, kdy byly dokončeny velké lázeňské a hotelové projekty na jeho okraji (srov. úvodní text). V tomto období musela správa města, zejména dlouholetý starosta dr. August Herzog, projevit značné úsilí o zachování ochranného pásma jednotlivých pramenů a samotného parkového charakteru centra města před stavebním podnikateli, kteří chtěli využít příznivé období k další živelné výstavbě.

Dochází tak především k postupnému zahušťování zástavby, přestavbám řady budov a stavbám za hranicí lázeňského území. Po roce 1945 však k některým nešťastným zásahům došlo (stržén byl Tepelský dům na dnešním Mírovém náměstí). Období po roce 1990 je ve znamení snahy o navrácení architektonické tváře města, ale také některých ne zcela zdárných modernizací.

Literatura: KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Kolín–Míro. Praha 1998, s. 756–770.

Mapový list č. 29

Mapa č. 37: Mapa památkového vyhodnocení zástavby centrální části památkové rezervace Mariánské Lázně, 2006 (hranice rezervace doplněna 2018). Karel Kuča, kartografické zpracování autor. – V Mariánských Lázních byla v roce 1992 prohlášena městská památková zóna, která zahrnovala zástavbu lázeňského centra města. V rámci příprav nominace památky světového dědictví Slavná lázeňská města Evropy (Great Spa Towns of Europe) bylo v roce 2006 provedeno památkové vyhodnocení zástavby širšího území, které prokázalo, že vysokou urbanistickou a architektonickou hodnotu vykazují i navazující části historického intravilánu. Celé toto území charakterizuje mimořádná integrita a autenticita stavebního dědictví. Sériová nominace zahrnující jedenáct lázeňských měst v sedmi státech Evropy akcentuje lázeňská města jako komplexní fenomén s důrazem nejen na urbanismus a architekturu, ale rovněž okolní lázeňskou krajinu, jejíž aktivní využívání bylo a je nedílnou součástí lázeňské kúry. V roce 2017 (s účinností od 1. 1. 2018) proto vláda České republiky prohlásila rozsáhlé území historického intravilánu a okolní krajiny za památkovou rezervaci, jejíž podstatná část se v roce 2021 stala součástí uvedené památky světového dědictví.

Mapový list č. 30

Obr. č. 89: Pohled na Mariin pramen a okolí, 1817. *Première Vue de Marienbaad en Bohême / Erste Ansicht von Marienbaad in Böhmen. Ludwig Graf Buquoy delin. et Sculp.* Lavírovaná perokresba, výška 425 mm, šířka 540 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 15. Sken Jaromír Bartoš. – Na pohledu je zachycen Mariin pramen, hostinec a dnešní Centrální lázně společně s Ambrožovým (vpravo) a Karolininým (vlevo) pramenem.

Obr. č. 90: Pohled na Křížový pramen a okolí, 1817. *Seconde Vue de Marienbaad en Bohême / Zweite Ansicht von Marienbaad in Böhmen. Ludwig Graf Buquoy delin. et Sculp.* Lavírovaná perokresba, výška 420 mm, šířka 540 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 14. Sken Jaromír Bartoš. – Na pohledu je zachycen Křížový pramen, zcela vlevo Konhäuserův mlýn, vpravo od Křížového pramene roubená hájenská z kapli.

Mapový list č. 31

Obr. č. 91: Pohledový plán Mariánských Lázní, 1836. Bez názvu. Johann Nepomuk Felbinger (*Gezeichnet im Oktober*

1836. Joh. Nep. Felbinger). Perokresba, výška 540 mm, šířka 680 mm. Národní muzeum – Knihovna Národního muzea, Staré Sedliště 528, obr. č. 42. Sken Národní muzeum. – J. N. Felbinger (1768–1855) je autorem kroniky Mariánských Lázní; v tomto kontextu vytvořil celou řadu dílčích vyobrazení z Mariánských Lázní a vedle toho i souborný pohledový plán (srov. FELBINGER, Jan Nepomuk: Kronika Mariánských Lázní 1786–1855. = Chronik des Kurortes Marienbad 1786–1855. Vyd. Jaromír Bartoš – Dagmar Ernestová – Tomáš Rataj. Mariánské Lázně 2008; tamtéž i reprodukce Felbingerových vyobrazení).

Mapový list č. 32

Obr. č. 92: Mariánské Lázně, centrum města a 24 dílčích pohledů, cca 1865. *Panorama von Marienbad. Lith. u. Eigenth. v. Joh. Stark in Marienbad. Druck v. J. Haller in Wien.* Kolorovaná litografie, výška 455 mm, šířka 615 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 2223. Sken Jaromír Bartoš. – Ve středu litografie je umístěn pohled na centrum města, pořízený od Karlova kříže; po obvodu vidíme 24 malých vedut s vyhlídkami, památnými místy a výletními cíli v okolí Mariánských Lázní.

Mapový list č. 33

Obr. č. 93a: Promenáda u Křížového pramene – návrh urbanistického a architektonického řešení, 1940. *Kurstadt Marienbad. Kolonnaden. Gartengestalter Kidery & Preissner Saaz, Sudetengau.* Akvarel, výška 390 mm, šířka 640 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, nezpracováno. Sken Jaromír Bartoš.

Obr. č. 93b: Promenáda u Křížového pramene – návrh urbanistického a architektonického řešení, 1956. *Mariánské Lázně.* Ing. Belšan a kol. Návrh je součástí Projekční studie zimní kolonády a urologického sanatoria 1955–1956. Lavírovaná kresba, výška 380 mm, šířka 840 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, nezpracováno. Sken Jaromír Bartoš.

Obr. č. 93c: Promenáda u Křížového pramene – návrh urbanistického a architektonického řešení, 50. léta 20. století. Anonym. Návrh je součástí Projekční studie zimní kolonády a urologického sanatoria 1955–1956. Cyklostyl, výška 590 mm, šířka 850 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, nezpracováno. Sken Jaromír Bartoš. – Na pohledu ze zvýšené perspektivy je zachycen i prostor Goethova náměstí s kostelem Nanebevzetí Panny Marie.

Mapový list č. 34

Obr. č. 94a–o: Pohlednice města Mariánských Lázní, cca 1900–1920. Sken Jaromír Bartoš. – a: *Marienbad*, pohled na Křížový pramen a kolonádu, cca 1899. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2872. – b: *Marienbad. Kreuzbrunnen-Kolonnade*, pohled do interiéru Hlavní kolonády směrem od Křížového pramene, cca 1910. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 3038. – c: *Marienbad. Inneres des Kreuzbrunnens*, pohled do interiéru Křížového pramene s podavačkami lázeňských pohárků, cca 1920. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 3042. – d: *Marienbad. Ferdinandsbrunnen mit Rudolfsquelle*, kolonáda Karolinina pramene, s přivedeným Ferdinandovým a Rudolfovým pramenem, cca 1910. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2062. – e: *Marienbad. Bei der Rudolfsquelle*, pohled do interiéru kolonády Karolinina pramene pod katolickým kostelem s pítkem na přivedený Rudolfov pramen, 1912. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2391. – f: *Marienbad. Cursaal u. Neubad*, pohled na Společenský sál Casino a Nové lázně, cca 1907. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2876. – g: *Marienbad. Untere Colonnade*, pohled na prodlouženou část kolonády s obchůdky, zbořenými koncem 70. let 20. století, 1904. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2382. – h: *Marienbad. Ambrosiusbrunn. Katholische Kirche*, pohled na Ambrožův pramen a kostel Nanebevzetí Panny Marie, 1907. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2518. – i: *Marienbad. Kaiserstrasse*, pohled na Hlavní třídu s konečnou zastávkou tramvaje, cca 1910. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2597. – j: *Marienbad. Parkanlagen der Kaiserstrasse*, pohled na křížovatku před poštou s novými parkovými úpravami, vlevo synagoga, cca 1910. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2149. – k: *Marienbad. Waldquelle*, pohled na Lesní pramen, cca 1902. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2875. – l: *Marienbad. Café Egerländer. Besitzer Caspar Ott*, pohled na výletní kavárnu Egerländer, cca 1911. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2927. – m: *Marienbad. Café Panorama*, pohled na výletní kavárnu Panorama pod rozhlednou Hamelika, 1909. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2112. – n: *Marienbad. Café Waldmühle*, pohled na výletní kavárnu a hotel Lesní mlýn u Lesního pra-

mene, cca 1910. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2155. – o: *Alte Sägemühle, Marienbad*, pohled na starou pilu v údolí za Lesním pramenem, kolem 1900. Kolorovaná pohlednice. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2857.

Zadní strana obálky

Obr. č. 95: Víko plechové dózy s lázeňskými oplatky, cca 1920. *Süsse Grüsse / Marienbader Oblaten / Kreuz-Bruppen / Wilhelm Denk. Konditorei. Marienbad. Haus „Goldener Engel“.* Kolorovaná malba na plechu, průměr 190 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, OPL 54. Foto David Kurc.

Ausführliches Verzeichnis der Karten, Pläne und Abbildungen des Bandes Nr. 35 – Mariánské Lázně (Marienbad)

Zusammengestellt von Petr Bártík, Jaromír Bartoš, Tomáš Burda, Kateřina Čecháková, Dana Fialová, Günter Fiedler, Karel Kuča, Eva Semotanová, Robert Šimunek

Abb. Nr. 1: Wappen der Stadt Mariánské Lázně zum Jahre 2024. Grafische Bearbeitung Petr Tomas.

Abb. Nr. 2: Gesamtansicht von Marienbad von Westen, ca. 60er Jahre des 19. Jahrhunderts. Ohne Titel. *Gez. von Jos. Hacker. Eigenthum u. Verlag v. E. A. Götz u. Jos. Hacker in Marienbad.* Lithografie, Höhe 465 mm, Breite 650 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4931. Sken Jaromír Bartoš.

Textblätter

Abb. Nr. 3: Wappenprivileg von Marienbad, 1866. Beschreibung und farbige Abbildung des Stadtwappens. Papier, Höhe 420 mm, Breite 545 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4874. Sken Jaromír Bartoš. – Das Wappen wurde der Stadt ein Jahr später (1866) erteilt, nachdem die Gemeinde 1865 zur Stadt erhoben wurde.

Abb. Nr. 4: Stadtwappen über dem Eingangsportal in das neubarocke Stadthaus (Rathaus) von 1878, 2023. Robert Šimunek. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 5: Hammerhof, 1815. Die tschechische Beschriftung *Pohled na Hamrniky u Mariánských Lázní* wurde sekundär ergänzt. *Gezeich. von Joh. Grünbaum aus Hasslau 1815* – der Schöpfer und die Datierung sind rechts unten angeführt. Kolorierte Federzeichnung, Höhe 260 mm, Breite 345 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 80. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 6: Vedute von Marienbad, 1817. *Marienbad. Platzer del., G. Döbler sc.* In: NEHR, Johann Joseph: Beschreibung der mineralischen Quellen zu Marienbad auf der Stifths herrschaft Tepl nahe bei dem Dorfe Auschowitz. Karlsbad ²1817. Stich, Höhe 160 mm, Breite 245 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 30. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 7: Kreuzbrunnen, 1818. *Kreuzbrunn.* Anonymus. In: REUSS, Franz Ambros: Das Marienbad bei Auschowitz auf der Herrschaft Tepl, physikalisch-chemisch und medizinisch geprüft und dargestellt. Prag 1822, S. 42. Lithografie, Höhe 110 mm, Breite 170 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 239. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 8: Karolinenbrunnen (Karolinenquelle), 1818. *Karolinenquelle.* G. Döbler sc. In: REUSS, Franz Ambros: Das Marienbad bei Auschowitz auf der Herrschaft Tepl, physikalisch-chemisch und medizinisch geprüft und dargestellt. Prag 1822, S. 44. Stich, Höhe 170 mm, Breite 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 089. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 9: Ambrosiusbrunnen mit dem Badehaus, 1821. *Das Badehaus und der Ambrosiusbrunnen in Marienbad. N. d. Natur gez. u. gest. v. Rosmäsler in Dresden 1821.* Stich, Höhe 115 mm, Breite 175 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 11. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 10: Ferdinandsbrunnen, ca. 1822. *Der Ferdinandsbrunnen in Marienbad. G. Döbler sc.* Stich, Höhe 115 mm, Breite 195 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 16. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 11: Gasbad, 1822. *Das Gasbad in Marienbad. N. d. Nat. v. Rosmäsler in Dresden 1822.* Stich, Höhe 215 mm, Breite 270 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 14. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 12: Zentraltteil des Ortes vom heutigen Haus Chopin, 1824. *Marienbad. Gez. aus den Fenstern des Weissen Schwans 1824. Kunike lithogr.* Kolorierte Lithografie, Höhe 310 mm, Breite 425 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 78. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 13: Vedute von Marienbad, Blick vom Karlskreuz, 1828. *Vue de Marienbad. W. Skalnik del. G. Döbler sc.* In: HEIDLER, Charles-Joseph: Marienbad et ses différens moyens curatifs dans les maladies chroniques. Prague 1828, Frontispiz. Lithografie, Höhe 180 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 985. Sken Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 14: Kreuzbrunnen, 1828. *Le Kreuzbrunn et la Salle de promenade. W. Skalnik del. J. Berka sc.* In: HEIDLER, Charles-Joseph: Marienbad et ses différents moyens curatifs dans les maladies chroniques. Prague 1828, S. 30. Lithografie, Höhe 145 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 985. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 15: Ferdinandsbrunnen, 1828. *Source de Ferdinand. Steindruck v. Haase & Hennig. Skalnik del.* In: HEIDLER, Charles-Joseph: Marienbad et ses différents moyens curatifs dans les maladies chroniques. Prague 1828, S. 169. Lithografie, Höhe 150 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 985. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 16: Karolinen- und Ambrosiusbrunnen mit Neubad, 1828. 1. *Source de Caroline.* 2. *Source d'Ambroise.* 3. *Nouveaux bains. W. Skalnik del.* In: HEIDLER, Charles-Joseph: Marienbad et ses différents moyens curatifs dans les maladies chroniques. Prague 1828, S. 183. Lithografie, Höhe 150 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 985. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 17: Badhaus bei der Marienquelle und Gasbad, 1828. 1. *Bains de la source de Marie.* 2. *Bains de boues.* 3. *Bains de gaz. Skalnik del.* In: HEIDLER, Charles-Joseph: Marienbad et ses différents moyens curatifs dans les maladies chroniques. Prague 1828, S. 231. Lithografie, Höhe 145 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HKS 293/5. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 18: Waldquelle, ca. 1830. *Waldbrunn zu Marienbad.* Anonymus. Stich, Höhe 150 mm, Breite 215 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 17. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 19a: Kreuzbrunnen-Pavillon, im Hintergrund das Brunnenversandhaus, ca. 1845. Porzellantasse mit handgemalter Vedute, Porzellanfabrik R. & E. Haidinger, Elbogen. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Inv.-Nr. 239. Foto David Kurc.

Abb. Nr. 19b: Zentraler Teil des Kurortes mit dem Kreuzbrunnen-Pavillon und der alten gemauerten Kolonnade, ca. 1845. Porzellantasse mit handgemalter Vedute, Porzellanfabrik R. & E. Haidinger, Elbogen. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Inv.-Nr. 244. Foto David Kurc.

Abb. Nr. 20: Marienbader Mühle (heute Hotel Cristal), ca. 1850. *Marienbader Mühle.* Anonymus. Lithografie, Höhe 135 mm, Breite 165 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 237. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 1: Plan von Marienbad und naher Umgebung, ca. 1848. *Situations-Plan des Kurortes Marienbad. Gezeichnet von Skalnik.* Druck, Höhe 245 mm, Breite 360 mm, Grafischer Maßstab in Klaftern. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0000-2652-I. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 21: Kirche mit Kirchhof in Auschowitz, ca. 1860. *Kirchhof zu Auschowitz bei Marienbad. Umgebung der Grabstätte des Med. Doct. J. Anonymus.* Lavierung, Höhe 125 mm, Breite 155 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 210. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 22: Friedrichstein, ca. 1860. *Friedrichstein. Lithogr. u. Druck v. Lehman & Opitz, Dresden.* Lithografie, Höhe 120 mm, Breite 170 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 15. Scan Jaromír Bartoš. – Eines der beliebten Ausflugsziele in der Stadtumgebung hat die Bezeichnung nach dem sächsischen König Friedrich II. August, der in Marienbad wiederholt in den Jahren 1834–1835 verweilte.

Abb. Nr. 23a–h: Brunnen und Quellen in Marienbad, 1864. In: KRATZMANN, Emil: Marienbad. Handbuch für Kurgäste. Prag 1864. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 900. Scan Jaromír Bartoš. – a: Gesamtansicht von Marienbad von Westen. *Marienbad. V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 155 mm. – b: Maria-Himmelfahrt-Kirche. *Katholische Kirche / Eglise catholique. V. Morstadt del. J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – c: Kreuzbrunnen. *V. Morstadt del. J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – d: Ferdinandsbrunnen. *V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – e: Waldquelle. *Waldbrunnen. V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – f: Karolinenbrunnen. *Carolinenbrunnen. V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – g: Ambrosiusbrunnen. *V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. – h: Neues Badehaus / *Nouveaux bains. V. Morstadt del., J. Rybička sculps.* Stich, Höhe 110 mm, Breite 160 mm.

Abb. Nr. 24a–b: Gesamtansicht von Marienbad von Westen, ca. 60er Jahre des 19. Jahrhunderts. – a: Ohne Titel. *Gez. von Jos. Hacker. Eigentum u. Verlag v. E. A. Götz u. Jos. Hacker in Marienbad.* Lithografie, Höhe 465 mm, Breite 650 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4931. Scan Jaromír Bartoš. – b: *Marienbad. Gez. u. lith. v. J. Stark. Druck v. J. Haller. Wien.* Kolorierte Lithografie, Höhe 450 mm, Breite 595 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 424. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 2: Plan von Marienbad, 1867. *Situationsplan von Marienbad. Verlag und Eigentum des Joseph Gschihay in Marienbad mit Verwahrung gegen Nachdruck. Gez. v. Joh. Stark.*

Lith. v. Kobrtsch u. Gschihay, Eger. Druck, Höhe 300 mm, Breite 380 mm, grafischer Maßstab in Klaftern. In: LUCKA, [Samuel]: Zur Orientierung in Marienbad. Ein Ratgeber und Wegweiser für Kurgäste. Marienbad 1867. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Bibliothek. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 25: Panoramaansicht vom heutigen Goetheplatz, 1868. *Marienbad vom Kirchplatze naechst Belvedere aufgenommen. Gez. von V. Morstadt. Gedr. von M. Schmidt. Lith. bei Fr. Hanstaengl in München.* Lithografie, Höhe 360 mm, Breite 860 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 2281. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 26: Heutiger Platz Mírové náměstí und Halbmayr's Haus, ca. 1870. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 230 mm, Breite 285 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 52. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 27: Bahnhof, ca. 1875. *Bahnhof.* Druck, Höhe 95 mm, Breite 135 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 3037/2. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 28: Theater, ca. 1875. *Marienbad. Stadttheater.* Franz Fridrich. Fotografie, Höhe 65 mm, Breite 100 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 331. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 29: Englische Kirche – Seitenansichten, Grundriss, Querschnitt, 1878. Ohne Beschriftung. Friedrich Zickler. Lavierung, Höhe 530 mm, Breite 790 mm, beim Grundriss grafischer Maßstab. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Inv.-Nr. 2794. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 30: Einkehrwirthshaus Schönau (heute Villa Dino an der Kreuzung nach Eger), ca. 1880. *Hotel Schönau* (sekundär ergänzt). *Joseph Hacker, Marienb.* Fotografie, Höhe 60 mm, Breite 100 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 320. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 31: Aussichtsturm am Hamelika-Berg, ca. 1880. *Aussichtsturm* (sekundär ergänzt). Fotografie, Höhe 110 mm, Breite 70 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 328. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 32: Zentraler Stadtteil vom Kreuzberg aus der Richtung vom Aussichtsturm Hamelika, ca. 1870. *Blück v. Kreuzberg aus.* Franz Fridrich. Fotografie, Höhe 205 mm, Breite 255 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 100. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 33: Gesamtansicht von der Mecséry-Aussicht, ca. 1875. Ohne Beschriftung. E. Pflanz. Fotografie, Höhe 170 mm, Breite 240 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 58. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 34: Kreuzbrunnen und alte steinerne Kolonnade, ca. 1885. Ohne Beschriftung. A. Güntner. Fotografie, Höhe 240 mm, Breite 305 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 23. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 35: Kreuzbrunnen-Promenade, ca. 1885. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 210 mm, Breite 240 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 80. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 36: Karl-Kaspar-Reitenberger-Denkmal, ca. 1885. *Pomník Reitenbergův* (sekundär ergänzt). Fotografie, Höhe 260 mm, Breite 205 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 268. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 37: Häuser an der Kreuzung der heutigen Straßen Hlavní und Lidická (damals Kaiser- und Kasinoparkstraße), ca. 1888. *Marienbad. Cassinoplatz.* Fotografie, Höhe 115 mm, Breite 170 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 316. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 38: Stadthaus (Rathaus) und Bebauung in dessen Umgebung, ca. 1890. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 425 mm, Breite 565 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 4. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 39: Kursaal Casino und Neubad, ca. 1890. *Mariánské Lázně – budova lázní* (spätere Ergänzung). Fotografie, Höhe 415 mm, Breite 550 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 7. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 40: Rudolfsquelle, ca. 1890. *Rudolfsquelle* (sekundär ergänzt). Fotografie, Höhe 100 mm, Breite 100 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 285. Scan Jaromír Bartoš. Auf der Fotografie ist noch der ursprüngliche Pavillon zu sehen, der 1902 durch den heutigen Pavillon ersetzt wurde.

Abb. Nr. 41: Kreuzbrunnen-Promenade, ca. 1900. *Kreuzbrunnen-Promenade. E. Pflanz, Phot. Marienbad.* Fotografie, Höhe 100 mm, Breite 145 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 582. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 42: Ambrosiusbrunnen und Maria-Himmelfahrt-Kirche, ca. 1900. *Marienbad. Ambrosiusbrunnen. Photochrom Zürich.* Fotochromdruck, Höhe 165 mm, Breite 225 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 711. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 43: Alexandrinenquelle, ca. 1900. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 270 mm, Breite 320 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 184. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 44: Tepler Haus und Bebauung in seiner Umgebung, ca. 1900. Ohne Beschriftung. Foto Stengel & Co. Foto-

grafie, Höhe 225 mm, Breite 285 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 66. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 45: Marienbader Mühle (heutzutage Hotel Cristal), ca. 1900. *Marienbad.* Fotografie, Höhe 100 mm, Breite 150 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, FA 1719. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 46: Krankenhaus (städtisches Krankenhaus), ca. 1900. *Městská veřejná nemocnice Mariánské Lázně* (spätere Ergänzung). *J. N. Langhans.* Fotografie, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 87. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 47: Salzsudhaus, ca. 1900. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 260 mm, Breite 325 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4918. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 48: Maria-Himmelfahrt-Kirche, ca. 1900. Ohne Beschriftung. E. Pflanz. Fotografie, Höhe 170 mm, Breite 245 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 435. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 49: Synagoge, ca. 1900. *Synagoge.* Fotografie, Höhe 165 mm, Breite 110 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 337. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 50: Englische Kirche, 1904. *Englische Kirche.* Fotografie, Höhe 60 mm, Breite 60 mm. In: Marienbad Kurstadt – Illustrierter Führer, herausgegeben im Auftrage des Stadtrates, S. 85. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HKPR-43. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 51: Rudolfsquelle, ca. 1910. Ohne Beschriftung. Foto Brück & Söhne. Fotografie, Höhe 120 mm, Breite 170 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 674. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 52: Bebauung am heutigen Platz Mírové náměstí (damals Franz-Josef-Platz), ca. 1910. Ohne Beschriftung. *J. N. Langhans.* Fotografie, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 215. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 53: Villa Lilí (früher Luginsland), ca. 1910. Ohne Beschriftung. E. Scherner. Fotografie, Höhe 110 mm, Breite 160 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 324. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 54: Evangelische Kirche und Bebauung in ihrer Umgebung, ca. 1910. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 420. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 55: Russische Kirche, ca. 1910. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 145 mm, Breite 100 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 430. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 56: Hauptstraße (zuvor Kaiserstraße) und Café Egerländer, ca. 1920. *Marienbad – Kaiserstrasse.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 644. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 57a–b: Bau der Trabrennbahn, 1921–1922. *Bau der Trabrennbahn Marienbad 1921 u. 1922. 72 000 m² Erdbewegung.* Fotografie, Höhe 110 mm, Breite 330 mm (a), Höhe 100 mm, Breite 170 mm (b). Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, A37/2014-1. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 58a: Eröffnung der tschechischen Schule, 1923. Ohne Beschriftung. *J. Konhäuser.* Fotografie, Höhe 295 mm, Breite 370 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 445. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 58b: Gebäude der tschechischen Schule nach Erweiterung durch den Anbau, ca. 1930. Ohne Beschriftung. Fotoansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 699. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 59: Villenbebauung an der Kreuzung der heutigen Straßen Dykova a Lidická (zuvor Alexandrinen- und Kasinoparkstraße), ca. 1925. Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 553. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 60: Goethehaus, ca. 1930. *Marienbad. Goethehaus.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 789. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 61: Hauptstraße mit Endstation der Straßenbahn, 30er Jahre des 20. Jahrhunderts. Ohne Beschriftung. Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP-862. Scan Jaromír Bartoš. – Die Ansichtskarte wurde erst um 1950 mit Heranziehung eines älteren Fotos veröffentlicht.

Abb. Nr. 62: Flugplatz, ca. 1930. Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 3312. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 63: Ausflugsrestaurant Zoo am Berg, nach 1931. *Naturtiertierpark „Zoo am Berg“ Marienbad.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2264. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 64: Marienbad, ca. 1935. *Marienbad.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 954. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 65: Golfplatz und Hotel, ca. 1935. *Golf-Hotel – Marienbad.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2615. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 66: Villenviertel Bellevue, ca. 1940. *Marienbad. Das Bellevue-Viertel.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 781. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 67: Luftaufnahme des Stadtkerns von Marienbad, ca. 1940. Die deutsche Beschriftung auf der Rückseite ist mit schwarzer Farbe unleserlich gemacht worden. Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 1225. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 3: Plan von Marienbad, 1941. *Kurstadt Marienbad. Lageplan. Herausgegeben von der Kur- und Bäderverwaltung. Marienbad 1941.* Druck. Höhe 380 mm, Breite 195 mm, ohne Maßstab. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0000-2636-I. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 68: Gesamtansicht von Auschowitz, ca. 1940. *Gruß aus Auschowitz i/Sudetengau.* Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2621. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 69: Bau der Obuslinie am heutigen Platz Goethovo náměstí, ca. 1950. Ohne Beschriftung. Fotografie, Höhe 175 mm, Breite 120 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HF 374. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 70: Oberleitungsbusse vor dem Bahnhof, 1952. *První jízda trolejbusů r. 1952.* Fotografie, Höhe 125 mm, Breite 175 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Fotodokumentation 1945–1955, S. 123. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 71: Freibad Lido, ca. 1950. Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 541. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 72: Ehemalige Markthalle als Sporthalle adaptiert, 1962. *Sportovní hala adaptovaná z bývalé tržnice.* Fotografie, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Fotodokumentace 1956–1966, S. 75. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 73: Abriss der Bebauung am Platz Mírové náměstí, 1977–1978. J. Suda. Farbdiaufnahme, Höhe 60 mm, Breite 60 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, FA 1165. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 74: Fläche nach dem Häuserabriss Tepelský dům – Krym (früher Tepler Haus), 1984. Fotografie. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Fotodokumentation KSSPOP 1984. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 75: Ehemalige Milch-Imbissstube auf der Hlavní třída (heutzutage Villa Butterfly), 1984. Fotografie. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Fotodokumentation KSSPOP 1984. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 76: Siedlungsbau an der Plzeňská-Straße, 1985. I. Holý. Fotografie, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, FA 2572/5. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 77: Straße Hlavní třída von der Kreuzbrunnen-Kolonnade, 1986. I. Holý. Farbfotografie, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, FA 2403/7. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 78: Versetzung des Pavillons der Rudolfs- und Karolinenquelle, 1987. I. Holý. Fotografie, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, současná dokumentace (zeitgenössische Dokumentation). Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 79: Luftaufnahme des städtischen Kurbadteils von Westen, 2005. Karel Kuča. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 80: Luftaufnahme der Parkanlage Sady Václava Skalníka mit der Kolonnade und dem Platz Goethovo náměstí mit der Maria-Himmelfahrt-Kirche von Südwesten, 2005. Karel Kuča. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 81: Luftaufnahme der Parkanlage Sady Václava Skalníka und des Platzes Mírové náměstí von Süden, 2005. Karel Kuča. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 82: Blick von der Kolonnade zum oberen westlichen Teil der Straße Hlavní třída und die Nordseite des Platzes Mírové náměstí, 2005. Karel Kuča. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 83: Casino und Neubad in der Reitenberger-Straße von Nordosten, 2011. Karel Kuča. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 84: Bebauung im westlichen Teil des Stadtzentrums, 2023. Zdeněk Rerych. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 85: Maria-Himmelfahrt-Kirche und Platz Goethovo náměstí, 2023. Zdeněk Rerych. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 86: Kreuzbrunnen-Kolonnade, 2023. Zdeněk Rerych. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 87: Waldquelle, 2023. Zdeněk Rerych. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 88: Ferdinandsbrunnen, 2023. Zdeněk Rerych. Digitalfotografie. Archiv des Autors.

Kartenblatt Nr. 1

Karte Nr. 4: Gebiet von dem zukünftigen Ort Marienbad auf Müllers Karte von Böhmen aus dem Jahre 1720. *Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis ... à Joh: Christoph: Müller ... A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculpsit Augusta Vind.* Kupferstich, grafischer Maßstab [1 : 132 000],

Sektion XI, Höhe 465 mm, Breite 540 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-A-11. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdbiy.

Karte Nr. 5: Marienbad und Umgebung auf der Karte des Pilsner Kreises von Franz Jacob Heinrich Kreybich aus dem Jahre 1830. *Charte vom Pilsner Kreise des Königreichs Böhmen, nach zuverlässigen geographischen Hülfsmitteln bearbeitet von Fr. Jac. Heinr. Kreybich. Prag 1830. bei C. W. Enders.* Kupferstich, grafischer Maßstab [1 : 243 000], Höhe 380 mm, Breite 480 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-A-246. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdbiy.

Karte Nr. 6: Marienbad und Umgebung auf der Spezialkarte der III. militärischen Landesaufnahme der Österreich-Ungarischen Monarchie aus dem Jahre 1881. Blatt *Marienbad und Tachau, Zone 6, Col. VI*, Heliogravüre, 1 : 75 000, Höhe 380 mm, Breite 495 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-C-1122. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdbiy.

Kartenblatt Nr. 2

Karte Nr. 7: Marienbad und Umgebung auf der Karte der I. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1780–1783, Aktualisierung um 1820. Handschriftliche kolorierte Karte, grafischer Maßstab [1 : 28 800], Sektionen Nr. 101, 118, Höhe des Blattes 410 mm, Breite 620 mm, Ausschnitt. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduktion Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Kartenblatt Nr. 3

Karte Nr. 8: Plan von Marienbad, 1811. *Gegend von Marienbad. 1811 aufgenommen von L. Herbert Lieutenant.* Kolorierte Federzeichnung, Höhe 465 mm, Breite 630 mm (links ein Teil weggerissen), grafischer Maßstab in Klaffern. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0001-2621-I. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 9: Plan von Marienbad, 1813. *Situationsplan von Marienbad bey Auschowitz in Pilsner Kreiße Stifts Herrschaft Tepl. Gezeich. u. Aufgenommen von Julian Schug im Jahr 1813.* 26. Aug. Kolorierte Federzeichnung, Höhe 480 mm, Breite 610 mm, grafischer Maßstab in Klaffern; in der linken oberen Ecke ein Prospekt der Bebauung. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0002-5-I. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 4

Karte Nr. 10: Lageplan (Bebauungsplan), 1815. *Situationsplan von Marienbad auf der Herrschaft Tepl im Pilsner Kreise. ... Anno 1815.* Anonymus. Kolorierte Federzeichnung, Höhe 705 mm, Breite 540 mm, grafischer Maßstab in Klaffern. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP 3. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 11: Situationsplan der bestehenden und beabsichtigten Bebauung, ca. 1820. *Situations Plan der Gegend von Marienbad auf der Stiftsherrschaft Tepl Pilsner Kreises.* Anonymus (Václav Skalník ?). Kolorierte Federzeichnung, Höhe 465 mm, Breite 540 mm, grafischer Maßstab in Wiener Klaffern. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP 7. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 5

Karte Nr. 12a–b: Karte der Heilquellen und Kurbäder in Nordwestböhmen, ca. 1832. *Die Heilquellen im Nordwesten von Böhmen Teplitz Karlsbad Franzensbrunn Marienbad und Alexandersbad in Baiern. Mit Darstellung des Postenlaufs von diesen Orten nach Dresden, Hof, Baireuth und Prag. Nach den neuesten und besten Hülfsmitteln bearbeitet und herausgegeben von dem Director des Königl. lithographischen Instituts zu Berlin Major Kurts. / C. Berger lith.* (Schriftband zwischen der 4. und 5. Zeile des Titels) / Verlag von Trentschky & Vieweg in Wien u. Leipzig (rechts unten). Kolorierte Lithografie, Maßstab 1 : 500 000 (parallel grafischer Maßstab in böhmischen, österreichischen und sächsischen Meilen), Höhe 280 mm, Breite 425 mm; Gesamtblatt und Detail (Plan von Marienbad). In der linken oberen Ecke Pläne von Teplitz, Marienbad, Karlsbad und Franzensbad. Ein Teil der Exemplare ist mit dem Jahr 1832 datiert; die abgebildete Karte, völlig identisch wie das datierte Exemplar, ist nicht datiert, es ist jedoch offenbar aus derselben Zeit (wohl Nachdruck); von hier auch die Datierung (ca. 1832). Privatsammlung. Scan Günter Fiedler.

Kartenblatt Nr. 6

Karte Nr. 13: Kaiserliches Pflichtexemplar der Karte des stabilen Katasters von Marienbad, 1839. Blatt V. Kolorierte Lithografie, grafischer Maßstab [1 : 2880], Höhe des Blattes 525 mm, Breite 660 mm, Ausschnitt. Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha, Sign. B2a/C6/4475 1-5. Scan Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha.

Kartenblatt Nr. 7

Karte Nr. 14: Marienbad und Umgebung auf der Karte der II. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1845–1846, Reambulierung (nach) 1871. Handschriftliche kolorierte Karte, grafischer Maßstab [1 : 28 800], Sektion Nr. IX/7, westliche Colonne, Höhe des Blattes 525 mm, Breite 525 mm, Ausschnitt. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduktion Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Kartenblatt Nr. 8

Karte Nr. 15: Plan von Marienbad, 1853. *Situationsplan von Marienbad. Aufgenommen und gezeichnet von Johann Stark in Marienbad.* In: DANZER, Adalbert Eduard: Begleiter in und um Marienbad für dessen Kurgäste. Prag – Marienbad 1853. Lithografie, Höhe 320 mm, Breite 360 mm, grafischer Maßstab in Wiener Klaffern. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, HK 961. Scan Jaromír Bartoš.

Karte Nr. 16: Plan von Marienbad, 1859. *Curort Marienbad mit den nächsten Umgebungen im Königreiche Böhmen, Pilsner Kreis, Stiftsherrschaft Tepl 1859. Remiger Forstmeister.* Kolorierte Federzeichnung, Höhe 645 mm, Breite 860 mm, grafischer Maßstab in Wiener Klaffern; der Plan ist gegen Westen orientiert. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0013-2676-I. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 9

Karte Nr. 17: Plan von Marienbad, 1876. *Situation von Curorte Marienbad mit Umgebung. 1876. Herausgegeben von Otto Schindler, k.k. pens. Catastral-Vermessungs-behördlich autorisierter und gerichtlich bestellter Civil-Geometer.* Kolorierter Druck, Höhe 625 mm, Breite 525 mm, Maßstab 1 : 5760. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Bibliothek. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 10

Karte Nr. 18: Plan von Marienbad, 1883. Ohne Titel. Anonymus. In: LUCCA, S.: Zur Orientierung in Marienbad. Ein Rathgeber und Wegweiser für Curgäste. Marienbad 1883. Druck, Höhe 640 mm, Breite 420 mm, ohne Maßstab. Městské muzeum Mariánské Lázně, HKS 390/8. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 11

Karte Nr. 19a–b: Wasserleitungs- und Kanalisierungsnetz, um 1880. a: *Vodovodní vedení města Mariánské Lázně* (sekundärer Name am Dokument, womit der ursprüngliche Titel überklebt wurde). *Projektiert von B. Salbach, Kgl. Baurath, Dresden. Ausgeführt von der Firma C. Korte & Comp., Prag.* Kolorierte Federzeichnung, Höhe 740 mm, Breite 550 mm, ohne Maßstab. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0024-1101-I. Scan Jaromír Bartoš. – b: *Canalisierung der Cur-Stadt Marienbad.* B. Salbach (?). Kolorierte Federzeichnung, Höhe 745 mm, Breite 550 mm, Maßstab 1 : 2940. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, MP_0023-1100-I. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 12

Karte Nr. 20: Plan von Marienbad, 1924. *Plán lázeňského města Mariánských Lázní.* Josef Hořejší. Druck, Höhe 550 mm, Breite 365 mm, Maßstab 1 : 8500. In: HOŘEJŠÍ, Josef – KRAUSKOPF, Jan: První český průvodce pro Mariánské Lázně, světové lázeňské místo Československé republiky. Praha 1924. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Bibliothek. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 13

Karte Nr. 21: Plan von Marienbad, 1938. *Plan der Kurstadt Marienbad. Gezeichnet von Gustav Richter, Marienbad.* Farbdruk, Höhe 460 mm, Breite 335 mm, Maßstab 1 : 10 000. In: MIESSNER, Rudolf: Illustrierter Führer durch Marienbad und Umgebung. ... Marienbad 1938. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Bibliothek. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 14

Karte Nr. 22: Gebietsplan der Stadt, 1961. *Mariánské Lázně. Směrný územní plán. Současný stav a technicko-urbanistický rozbor.* Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze. Leitender Projektant Ing. arch. V. Slavík. Kartenbeilage zu der Dokumentenkollektion *Směrný územní plán.* Farbdruk, Höhe 1180 mm, Breite 1470 mm, Maßstab 1 : 5000, Ausschnitt. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, ohne Inv.-Nr. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 15

Karte Nr. 23: Gebietsplan der Stadt – südlicher Teil der Kurbadzone, 1976. *Podrobný územní plán Mariánské Lázně. Lázeňské území jih. Komplexní urbanistický návrh.* Urbanistické středisko města Karlových Var. Hauptprojektant Ing. arch. Karas. Kartenbeilage zu der Dokumentenkollektion *Lázeňské území jih.* Farbdruk, Höhe 600 mm, Breite 1250 mm, Maßstab 1 : 2000, Gesamtheit und Detail. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, ohne Inv.-Nr. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 16

Karte Nr. 24: Gebietsplan der Stadt Mariánské Lázně mit Nachträgen 1–27, 2002–2017. *Územní plán obce Mariánské Lázně. První stav územního plánu města Mariánské Lázně po vydání změn č. 1, 2–3, 4–7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 a 22, 21, 23–26 a 27. Hlavní výkres, měřítko 1 : 5 000, č. výkresu A.1., datum XII/2017*, Ausschnitt. Geoinf. spol. s r.o.; Sdružení pro zpracování územního plánu města Mariánské Lázně. © Městský úřad Mariánské Lázně.

Kartenblatt Nr. 17

Karte Nr. 25: Vertikale Luftaufnahme von Mariánské Lázně, 1946. Messtechnische Luftaufnahme 1946 – VGHMÚř Dobruška © MO ČR.

Kartenblatt Nr. 18

Karte Nr. 26: Vertikale Luftaufnahme von Mariánské Lázně, 1959. Messtechnische Luftaufnahme 1959 – VGHMÚř Dobruška © MO ČR.

Kartenblatt Nr. 19

Karte Nr. 27: Vertikale Luftaufnahme von Mariánské Lázně, 1968. Messtechnische Luftaufnahme 1968 – VGHMÚř Dobruška © MO ČR.

Kartenblatt Nr. 20

Karte Nr. 28: Vertikale Luftaufnahme von Mariánské Lázně, 1996. Messtechnische Luftaufnahme 1996 – VGHMÚř Dobruška © MO ČR.

Kartenblatt Nr. 21

Karte Nr. 29: Vertikale Luftaufnahme von Mariánské Lázně, 2021. Messtechnische Luftaufnahme 2021 – ČÚZK.

Kartenblatt Nr. 22

Karte Nr. 30a: Plan im Negativ von Marienbad und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und Häuserblöcken gemäß der Karte des stabilen Katasters von Marienbad aus dem Jahre 1839. Rekonstruktionskarte von Eva Semotánová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Karte Nr. 30b: Plan im Negativ von Marienbad und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und Häuserblöcken zu Beginn des 21. Jahrhunderts mit Heranziehung gegenwärtiger digitaler Daten. Rekonstruktionskarte von Eva Semotánová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Karte Nr. 30c: Digitalmodell des Gebietes von Marienbad und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und Häuserblöcken gemäß des kaiserlichen Pflichtexemplars der Karte des stabilen Katasters von Marienbad aus dem Jahre 1839. Rekonstruktionskarte von Eva Semotánová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Karte Nr. 30d: Digitalmodell des Gebietes von Marienbad und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und Häuserblöcken zu Beginn des 21. Jahrhunderts mit Heranziehung gegenwärtiger digitaler Daten. Rekonstruktionskarte von Eva Semotánová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 23

Karte Nr. 31: Landschaftsschema von Marienbad und Umgebung vom 18. bis zu der Mitte des 19. Jahrhunderts. Rekonstruktionskarte von Eva Semotánová und Petr Bártík, kartografische Bearbeitung Petr Bártík.

Kartenblatt Nr. 24

Karte Nr. 32: Administrative Entwicklung der Stadt Marienbad 1850–2020. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 25

Karte Nr. 33: Gebietsverwaltungsentwicklung von Marienbad und Umgebung 1850–2020 (mit Überlappung in die Zeit der Patrimonialverwaltung in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts). Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 26

Karte Nr. 34: Kurbad und Stadt Marienbad von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart: Verkehr, Erholung und Kurbadfunktion (Öffentlicher Nahverkehr, Verkehrsverbindung mit der Umgebung, Kurbadquellen und -anlagen, Aussichtspunkte und Routen in der Umgebung, wichtige Kurbad- und Freizeiteinrichtungen). Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda und Dana Fialová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 27

Karte Nr. 35: Entwicklung von Marienbad und Umgebung in den Bereichen Kurbadwesen, Erholung, Industrie, Verkehr und Landschaft von der Mitte des 19. bis zur Mitte des

20. Jahrhunderts. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda und Dana Fialová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 28

Karte Nr. 36: Bauentwicklung in Marienbad von der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts bis in die zweite Hälfte des 20. Jahrhunderts. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda und Dana Fialová, kartografische Bearbeitung Petr Bártík – Kateřina Čecháková.

Kartenblatt Nr. 29

Karte Nr. 37: Denkmalwerte der denkmalgeschützten Bebauung im zentralen Teil von Marienbad, 2006 (Grenze der denkmalgeschützten Bebauung 2018 aktualisiert). Karel Kuča, kartografische Bearbeitung vom Verfasser.

Kartenblatt Nr. 30

Abb. Nr. 89: Marienquelle und Umgebung, 1817. *Première Vue de Marienbaad en Bohême / Erste Ansicht von Marienbaad in Böhmen. Ludwig Graf Buquoy delin. et Sculp.* Lavierung, Höhe 425 mm, Breite 540 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 15. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 90: Kreuzbrunnen und Umgebung, 1817. *Seconde Vue de Marienbaad en Bohême / Zweite Ansicht von Marienbaad in Böhmen. Ludwig Graf Buquoy delin. et Sculp.* Lavierung, Höhe 420 mm, Breite 540 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 14. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 31

Abb. Nr. 91: Ansicht von Marienbad, 1836. Ohne Titel. Johann Nepomuk Felbinger (*Gezeichnet im Oktober 1836. Joh. Nep. Felbinger*). Federzeichnung, Höhe 540 mm, Breite 680 mm. Národní muzeum – Bibliothek des Národní muzeum, Staré Sedliště 528, Abb. Nr. 42. Scan Národní muzeum.

Kartenblatt Nr. 32

Abb. Nr. 92: Marienbad, Zentralteil und 24 Einzelansichten, ca. 1865. *Panorama von Marienbad. Lith. u. Eigenth. v. Joh. Stark in Marienbad. Druck v. J. Haller in Wien.* Kolorierte Lithografie, Höhe 455 mm, Breite 615 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2223. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 33

Abb. Nr. 93a: Kreuzbrunnen-Promenade – städtebauliche und architektonische Gestaltung, Entwurf, 1940. *Kurstadt Marienbad. Kolonnaden. Gartengestalter Kidery & Preissner Saaz, Sudetengau.* Aquarell, Höhe 390 mm, Breite 640 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, ohne Inv.-Nr. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 93b: Kreuzbrunnen-Promenade – städtebauliche und architektonische Gestaltung, Entwurf, 1956. *Mariánské Lázně.* Ing. Belšán et al. Der Entwurf ist Bestandteil der Studie Projektstudie zimní kolonády a urologického sanatoria 1955–1956. Lavierter Zeichnung, Höhe 380 mm, Breite 840 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, ohne Inv.-Nr. Scan Jaromír Bartoš.

Abb. Nr. 93c: Kreuzbrunnen-Promenade – städtebauliche und architektonische Gestaltung, Entwurf, 50er Jahre des 20. Jahrhunderts. Anonymus. Der Entwurf ist Bestandteil der Studie Projektstudie zimní kolonády a urologického sanatoria 1955–1956. Zyklostyle, Höhe 590 mm, Breite 850 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, ohne Inv.-Nr. Scan Jaromír Bartoš.

Kartenblatt Nr. 34

Abb. Nr. 94a–o: Ansichtskarten der Stadt Marienbad, ca. 1900–1920. Scan Jaromír Bartoš. – a: *Marienbad*, Kreuzbrunnen mit der Kolonnade, ca. 1899. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2872. – b: *Marienbad. Kreuzbrunnen-Kolonnade*, Innenansicht der Hauptkolonnade in Richtung vom Kreuzbrunnen, ca. 1910. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 3038. – c: *Marienbad. Inneres des Kreuzbrunnens*, Innenansicht des Kreuzbrunnens mit Damen, die Trinkbecher verabreichen, ca. 1920. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 3042. – d: *Marienbad. Ferdinandsbrunnen mit Rudolfsquelle*, Kolonnade des Karolinenbrunnens mit Leitungen vom Ferdinandsbrunnen und der Rudolfsquelle, ca. 1910. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2062. – e: *Marienbad. Bei der Rudolfsquelle*, Innenansicht des Karolinenbrunnens unterhalb der katholischen Kirche mit Trinkanlage der hierher geleiteten Rudolfsquelle, 1912. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2391. – f: *Marienbad. Cursaal u. Neubad*, Kursaal Casino und Neubad, ca. 1907. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2876. – g: *Marienbad. Untere Colonnade*, verlängerter Teil der Kolonnade mit kleinen Kaufläden, die Ende der 70er Jahre des 20. Jahrhunderts abgetragen wurden, 1904. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP

2382. – h: *Marienbad. Ambrosiusbrunn. Katholische Kirche*, Ambrosiusbrunnen und Maria-Himmelfahrt-Kirche, 1907. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2518. – i: *Marienbad. Kaiserstrasse*, Hauptstraße (damals Kaiserstraße) mit Straßenbahndienststation, ca. 1910. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2597. – j: *Marienbad. Parkanlagen der Kaiserstrasse*, Straßenkreuzung vor der Post mit neuen Parkanlagen, links Synagoge, ca. 1910. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2149. – k: *Marienbad. Waldquelle*, ca. 1902. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2875. – l: *Marienbad. Café Egerländer. Besitzer Caspar Ott*, Ausflugscafé Egerländer, ca. 1911. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2927. – m: *Marienbad. Café Panorama*, Ausflugscafé Panorama unter dem Aussichtsturm Hamelika, 1909. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2112. – n: *Marienbad. Café Waldmühle*, Ausflugscafé Waldmühle bei der Waldquelle, ca. 1910. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2155. – o: *Alte Sägemühle, Marienbad*, Alte Sägemühle im Tal hinter der Waldquelle, um 1900. Kolorierte Ansichtskarte. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, SP 2857.

Hinterseite des Umschlages

Abb. Nr. 95: Blechdosendeckel von Kurbadoblaten, ca. 1920. *Süsse Grüsse / Marienbader Oblaten / Kreuz-Bruppen / Wilhelm Denk*. Konditorei. Marienbad. Haus „Goldener Engel“. Kolorierte Blechmalerei, Durchschnitt 190 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, OPL 54. Foto David Kurc.

A detailed list of maps, plans and pictures in volume no. 35 – Mariánské Lázně

Compiled by Petr Bártík, Jaromír Bartoš, Tomáš Burda, Kateřina Čecháková, Dana Fialová, Günter Fiedler, Karel Kuča, Eva Semotánová, Robert Šimůnek

Picture no. 1: The coat of arms of the town of Mariánské Lázně as of 2024. Graphic design by Petr Tomas.

Picture no. 2: An overall view of Mariánské Lázně from the west, approx. the 1860s. No name. *Gez. von Jos. Hacker. Eigenthum u. Verlag v. E. A. Götz u. Jos. Hacker in Marienbad.* Lithograph, height 465 mm, width 650 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4931. Scanned by Jaromír Bartoš.

Text sheets

Picture no. 3: The coat-of-arms privilege of Mariánské Lázně, 1866. Description and coloured picture of the municipal coat of arms. Paper, height 420 mm, width 545 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 4874. Scanned by Jaromír Bartoš. – Mariánské Lázně was granted the coat of arms a year after it became a town (1865).

Picture no. 4: The municipal coat of arms located over the entrance to the neo-Baroque Town Hall (1878), 2023. Robert Šimůnek. A digital photograph. Author's archives.

Picture no. 5: The Hamrníky residence, 1815. A view of Hamrníky near Mariánské Lázně (added secondarily). Joh. Grünbaum (author's signature and date in the right bottom corner: *Gezeich. von Joh. Grünbaum aus Hasslau 1815*). A coloured pen-and-ink drawing, height 260 mm, width 345 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, 80. Scanned by Jaromír Bartoš.

Picture no. 6: A veduta of Mariánské Lázně, 1817. *Marienbad. Platzer del. G. Döbler sc.* In: NEHR, Johann Joseph: Beschreibung der mineralischen Quellen zu Marienbad auf der Stifths Herrschaft Tepl nahe bei dem Dorfe Auschwitz. Karlsbad 1817. An engraving, height 160 mm, width 245 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 30. Scanned by Jaromír Bartoš.

Picture no. 7: The Cross Spring, 1818. *Kreuzbrunn.* Anonymous author. In: REUSS, Franz Ambros: Das Marienbad bei Auschwitz auf der Herrschaft Tepl, physikalisch-chemisch und medizinisch geprüft und dargestellt. Prag 1822, p. 42. Lithograph, height 110 mm, width 170 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 239. Scanned by Jaromír Bartoš.

Picture no. 8: The Karolina Spring, 1818. *Karolinenquelle. G. Döbler sc.* In: REUSS, Franz Ambros: Das Marienbad bei Auschwitz auf der Herrschaft Tepl, physikalisch-chemisch und medizinisch geprüft und dargestellt. Prag 1822, p. 44. An engraving, height 170 mm, width 180 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 089. Scanned by Jaromír Bartoš.

Picture no. 9: The Ambrose Spring and an adjacent spa house, 1821. *Das Badehaus und der Ambrosiusbrunnen in Marienbad. N. d. Natur gez. u. gest. v. Rosmäslar in Dresden 1821.* An engraving, height 115 mm, width 175 mm. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, GTK 11. Scanned by Jaromír Bartoš.